

Голас Рафзімы

М. Д. Н. С. Н. Г. С. П.
Ул. Краснаармейская 9
Книжная палата БССР

№ 9 (1373)

САКАВІК 1975 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 20-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Заслужаная артыстка БССР, салістка Дзяржаўнага ансамбля танца Беларускай ССР Святлана ВУЯЧЫЧ.
Фота У. МЯЖЭВІЧА.

У НУМАРЫ, ПРЫСВЕ-
ЧАНЫМ МІЖНАРОД-
НАМУ ЖАНОЧАМУ
ДНЮ — 8 САКАВІКА.

ВЫСТУПАЕ САКРАТАР БЕЛ-
САУПРОФА Ларыса БАРА-
БАНАВА

«Ваша свята, сяброўкі!»
... стар. 1, 2—3;

НА ПЫТАННІ ЖУРНАЛІСТА
Уладзіміра БЕГУНА АДКАЗ-
ВАЮЦЬ ВЫХАВАЦЕЛЬ ІН-
ТЭРНАТА, АГРАНОМ, МЕД-
СЯСТРА

«Дзесяць пытанняў
жанчынам»
... стар. 4—5;

АБ БЕЛАРУСКІХ ПАЭТЭСАХ
РАСКАЗВАЕ ПІСЬМЕННІЦА
Алена ВАСІЛЕВІЧ

«Песня ў дарозе»
... стар. 6;

ДАЕ ІНТЭРВ'Ю НАРОДНЫ
ПІСЬМЕННІК БССР Іван ША-
МЯКІН

«Я не перастаю захап-
ляцца...»
... стар. 7,

ВАША СВЯТА, СЯБРОЎКІ

Ларыса БАРАБАНАВА,
сакратар Белсаўпрофа,
намеснік старшыні
рэспубліканскай камісіі па правядзенню
Міжнароднага года жанчыны

Сёлетні год мае адну пры-
емную для ўсіх нас асаблі-
васць, — рашэннем XXVII се-
сіі Генеральнай Асамблеі Арга-
нізацыі Аб'яднаных Нацый ён
аб'яўлен Міжнародным годам
жанчыны. Шырокае прыцяг-
ненне ўвагі ўсёй міжнароднай
грамадскасці да становішча
жанчын зробіць гэты год но-
вым этапам у развіцці сусвет-
нага жаночага дэмакратычнага
руху. Звяртаючыся да дзяржаў
— членаў ААН, да ўсёй гра-
мадскасці, Арганізацыя Аб'яд-
наных Нацый заклікала зрабіць
яго годам актыўных сумесных
дзянняў у імя дасягнення раў-
напраўя жанчын, забяспечэння
іх удзелу ў эканамічным, са-
цыяльным і культурным раз-
віцці, павышэння ролі ва ўма-
цаванні міру.

3 газетных паведамленняў

мы ведаем, што ў многіх капі-
талістычных краінах свету жан-
чыны горача адгукнуліся на
заклік ААН. Нашы сяброўкі за
мяжой заявілі аб сваім наме-
ры яшчэ раз арганізаваць вый-
сці на барацьбу за свае правы.
Для нас, савецкіх жанчын,
гэтыя праблемы вырашыў са-
цыялістычны лад. Ён забяспе-
чыў не толькі юрыдычную, але
і фактычную роўнасць жанчын,
гарантаваў нам права на пра-
цу ва ўсіх галінах народнай
гаспадаркі і культуры, актыў-
ны ўдзел у дзяржаўным кіраў-
ніцтве і грамадскім жыцці,
шчаслівае мацярынства.

Думка заснавалася на савец-
кай дзяржавы У. І. Леніна аб
тым, што для «поўнага вызва-
лення жанчыны і для яе са-
праўднай роўнасці з мужчы-
нам трэба, каб была грамад-

ская гаспадарка і каб жанчы-
на ўдзельнічала ў агульнай
прадукцыйнай працы», пацвер-
дзілася ўсімходам сацыяліс-
тычнага будаўніцтва. Сёння ў
СССР удзел жанчын у эканамічным
жыцці грамадства стаў рэ-
альнасцю. Амаль 94 праценты
ўсіх працаздольных жанчын
заныты грамадскай працай або
вучацца.

У нас, у Беларусі, зараз ся-
род рабочых і служачых жан-
чыны складаюць 53 праценты.
А ў невытворчых сферах, та-
кіх як асвета і культура, — 72,
ахова здароўя і сацыяльнае
забяспечэнне — 84, гандаль і
грамадскае харчаванне — 92,6
працэнта.

[Заканчэнне на 2—3-й стар.]

ВАША СВЯТА, СЯБРОЎКІ

[Заканчэне. Пачатак на 1-й стар.]

Такая высокая занятасць жанчын у народнай гаспадарцы сведчыць аб высокім узроўні агульнай культуры і адукаванасці жанчын. Паводле даных апошняга перапісу насельніцтва СССР, пісьменных сярод жанчын стала 99,7 працэнта. Цяпер у рэспубліцы 60 працэнтаў спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй — жанчыны. Тут варта ўспомніць, што ў дарэвалюцыйнай Беларусі дзевяць з дзесяці жыхарак не ўмелі чытаць і пісаць.

Прафесійная дзейнасць развівае ў жанчын пачуццё грамадскай значнасці іх працы. Сярод ініцыятараў новых працоўных пачынаў і метадаў у рабоце віднае месца займаюць жанчыны. І зараз, калі ў сувязі з заканчэннем пяцігодкі новы размах атрымала сацыялістычнае спароніцтва за ўсямернае павышэнне эфектыўнасці грамадскай вытворчасці, савецкія жанчыны, як

і заўсёды, на пярэднім краі працоўнага фронту. Радзіма дастойна ацэньвае заслугі сваіх дачок. Амаль 90 тысяч беларускіх жанчын за доблесную працу ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі, 189 з іх — Героі Сацыялістычнай Працы. Нядаўна Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР зацверджан ордэн Працоўнай Славы трох ступеняў. Узнагароджаныя гэтым ордэнам будуць карыстацца шэрагам ільгот, у тым ліку атрымаюць права на павелічэнне пенсіі. У ліку адзначаных гэтай узнагародай нямала жанчын.

Аб сапраўднай роўнасці жанчын у савецкім грамадстве гаворыць і тое, што многія з іх узначальваюць прамысловыя прадпрыемствы, калгасы і саўгасы, навуковыя, навучальныя і культурныя ўстановы, займаюць адказныя адміністрацыйныя і дзяржаўныя пасады.

Толькі ў галіне навукі агульная колькасць даследчыц складае сёння больш за 11 тысяч чалавек, 60 жанчын у Беларусі маюць вучоныя ступені

доктара і больш чым 2 тысячы — кандыдата навук. Добра вядомы імёны членаў-карэспандэнтаў АН БССР, заслужаных дзеячаў навукі рэспублікі Тамары Кулакоўскай і Ніны Каменскай, доктара медыцынскіх навук прафесара Героя Сацыялістычнай Працы Таццяны Бірыч і многіх іншых.

Заняўшы роўнае з мужчынамі становішча ў народнай гаспадарцы, жанчыны актыўна ўдзельнічаюць у кіраванні дзяржавай. 18 прадстаўніц Беларусі выбраны дэпутатамі Вярхоўнага Савета СССР, у Вярхоўным Савеце рэспублікі засядаюць 156 жанчын. Гэта 36,9 працэнта ўсіх дэпутатскіх месцаў. У мясцовых Саветах жанчыны складаюць паловіну. Сёння ніхто ў нас не здзіўляецца, сустрэўшы жанчыну-следчага, пракурора, суддзю, абаронцу або засядацеля суда. Чвэрць усіх народных суддзяў — жанчыны, сярод народных засядацеляў яны складаюць 47,4 працэнта.

Формай праяўлення сацыяльнай актыўнасці савецкіх

жанчын з'яўляецца іх удзел у дзейнасці партыйных, камсамольскіх і прафсаюзных органаў. Так, напрыклад, у прафсаюзных органах рэспублікі жанчыны прадстаўлены нароўні з мужчынамі. Сярод іх нямала прафгрупоргаў, старшын фабрычна-заводскіх і мясцовых камітэтаў, сакратароў абласных і рэспубліканскага саветаў. Сем жанчын узначальваюць галіновыя рэспубліканскія камітэты прафсаюзаў.

Працягваючы пастаянны клопат аб стварэнні спрыяльных умоў для працы, прафсаюзы паўсюдна ўключаюць у калектыўныя дагаворы з адміністрацыяй спецыяльныя раздзелы аб палепшэнні ўмоў працы і быту жанчын. На прадпрыемствах сістэматычна вывучаюцца пытанні занятасці, прафесійнага навучання, культурна-бытавога і медыцынскага абслугоўвання жанчын-работніц. Рэкамендацыі прафсаюзных дзеячаў неадкладна ажыццяўляюцца на практыцы.

Грамадскасць нашай рэспублікі актыўна ўключылася ў пра-

Ларыса БАРАБАНАВА

вядзенне Міжнароднага года жанчыны. Створана кампетэнтная Камісія, у састаў якой увайшлі прадстаўніцы партыйных, савецкіх і прафсаюзных органаў рэспублікі, герані Вялікай Айчыннай вайны і працы, славетныя калгасніцы, дзяячкі навукі і культуры.

Незвычай шырокая праграма мерапрыемстваў па правядзенню Міжнароднага года жанчыны ў рэспубліцы сама па сабе сведчыць, якое важнае месца займаюць яны ў нашым грамадстве, якой любоўю

ПРАЦА ДЛЯ ЗАДАВАЛЬНЕННЯ

На мінскай скургалантарэйнай фабрыцы мяне сустрэлі вельмі добразычліва. Я нават сказала б, па-жаночаму гасцінна. Жаночая гаспадарлівасць адчуваецца тут ва ўсім — і ў тым, што ў цэхах, куды ні глянь, — кветкі, і ў тым, што інтэр'еры вабяць вока вясёлымі колерамі. Ды не толькі ў гэтым. Прадпрыемства пастаянна перавыконвае заданні па выпуску прадукцыі. Многія віды вырабаў адпавядаюць лепшым айчынным і сусветным узорам і таму ўдастоены дзяржаўнага Знака якасці. А хіба гэта не сведчыць, што і вытворчасць тут знаходзіцца ва ўмелых гаспадарскіх руках, якімі бываюць чужыя рукі жанчын?

Сапраўды, пераважную большасць працуючых (для тых, хто любіць дакладнасць, — 80 працэнтаў) на фабрыцы складаюць жанчыны. Яны займаюць многія кіруючыя пасады, узначальваюць аддзелы, участкі, працуюць у цэхах. Многія прайшлі шлях ад вучаніц да камандзіраў вытворчасці. Ларыса Жукава, напрыклад, 15 год назад прыйшла сюды пасля школы. Спачатку набыла рабочую прафесію. Пасля заканчэння вчэрняга інстытута народнай гаспадаркі ёй прапанавалі інжынерную пасаду. Зараз Ларыса кіруе цэнтральнай лабараторыяй. Прыкладна такая ж працоўная біяграфія і ў намесніка дырэктара фабрыкі Жаны Абрамавай.

У канцы мінулага года фабрыка адзначыла паўвекавы юбілей. За гэты час тут падрыхтавана не адно пакаленне высокакваліфікаваных работнікаў. Есць цэлыя дынастыі, калі маці перадаюць свой вопыт і майстарства дочкам, а затым нават і ўнучкам. Такія, напрыклад, рабочыя сем'і Крчковых, Бабко, Акола.

Жанчыны фабрыкі актыўна ўдзельнічаюць у навукова-тэхнічным прагрэсе. У мінулым годзе рацыяналізацыйскія прапановы тут падалі каля 200 чалавек. Іх эканамічная эфектыўнасць складала каля паўмільёна рублёў.

І ўсё ж жанчыны застаюцца жанчынамі: дома яны — гаспадыні, маці. Я пытаюся ў старшын

камітэта прафсаюза Леакадзіі Шарко, як жа жанчыны суміяшчаюць работу з сямейнымі клопатамі. Леакадзія адказвае, што дапамогу ім у гэтым фабрычны камітэт прафсаюза лічыць сваёй найпершай задачай. Увесь час паляпшаюцца жыллёвыя ўмовы тых, хто мае ў гэтым патрэбу. Прадпрыемства за кошт адлічэнняў з прыбытку (які, дарэчы, безупынна расце) будзе добраўпарадкаваныя кватэры для работніц і іх сем'яў. Дзеці дашкольнага ўзросту наведваюць дзіцячыя сады і яслі, дзе іх выхаваннем займаюцца кваліфікаваныя педагогі, якія не толькі добра даглядаюць малых, пакуль мамы на рабоце, а знаёмяць дашкольнікаў з асновамі музыкі, малявання, спеваў. Таму жанчыны, калі выходзяць на работу пасля дэкрэтнага водпуску, ахвотна аддаюць дзяцей спачатку ў яслі, а потым — у дзіцячы сад. Дарэчы, ужо даўно тут не ўзнікае праблемы з уладкаваннем дзяцей у дашкольныя ўстановы, месцаў у іх хапае.

Школьніцаў у дні летніх канікулаў чакае загарадны дзіцячы лагер. За мінулы год, напрыклад, у ім адпачыла каля тысячы дзяцей работніц фабрыкі. Прафсаюз і адміністрацыя аплочваюць знаходжанне дзяцей у садах, яслях і на загарадных дачках. Бацькі дабаўляюць вельмі нязначныя сумы — усяго 10—12 рублёў у месяц.

Ну а як з адпачынкам саміх работніц? Прафсаюз клапаціцца, каб ён быў цікавым і разнастайным не толькі ў месяцы водпуску, а і ў выхадныя дні. Арганізуюцца экскурсіі ў іншыя гарады, турыстычныя паходы моладзі па месцах, звязаных з гісторыяй свайго народа. Аб папулярнасці гэтага віду адпачынку сярод дзяўчат сведчыць такая лічба: каля 900 чалавек прыняло ўдзел летась у розных паходах. Тыя ж, хто мае патрэбу паправіць сваё здароўе на ўзмор'і ці лячэбных водах Украіны і Каўказа, едуць туды па пецёўках прафсаюза. У здраўніцах, дамах адпачынку, на турыстычных баззах за мінулыя чатыры гады адпачылі ўсе жадаю-

чыя. Да таго ж фабрыка мае свой загарадны прафілакторый, дзе работніцы адпачываюць без адрыву ад вытворчасці.

Я пазнаёмляся з адной са старэйшых работніц фабрыкі Надзеяй Аляксеевай. Пра вялікую павагу, якой карыстаецца яна за працавітасць і добрасумленнасць, сведчыць яе нядаўня ўрадавая ўзнагарода — ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга. Чацвёрты год запар яна выбіраецца дэпутатам гарадскога Савета дэпутатаў працоўных. Я таксама спытала ў Надзеі Антонаўны, як ёй удаецца спалучыць сваю работу, вялікую грамадскую дзейнасць з чыста жаночымі клопатамі аб сям'і, дзецях.

— Каб аблегчыць хатнюю працу і мець для сябе больш вольнага часу, нам, жанчынам, проста трэба часцей карыстацца паслугамі бытавых фірм, сетка якіх дастаткова развіта ў нашай краіне. Кожны жылы мікрараён мае патрэбную колькасць пральняў, дзе за нязначную плату хутка і добра памыюць і адпрасуюць бялізну. У кафэ, рэстаранах, сталовых можна смачна і нядорога паесці ці браць абеды на дом. Шматлікія ателье, майстэрні дапамогуць папыць модную сукенку ці касцюм, адрамантаваць абутак. А ў нас на фабрыцы, напрыклад, арганізаваны «стол заказаў», дзе жанчыны, ідучы на работу, заказваюць неабходныя прадукты, а пасля змены забіраюць іх. Словам, усе традыцыйныя праблемы жанчын зараз лёгка вырашыць з дапамогай добра развітай сеткі дзяржаўных бытавых паслуг.

...Многія работніцы, з якімі я гутарыла, маюць сем'і, дзяцей. Мужы добра зарабляюць, і яны, здавалася, маглі б не працаваць, займацца выхаваннем дзяцей, хатнімі справамі... Але ў гэтым жанчыны не пагаджаліся самой. Адна з субсясідніц сказала так: «Жыццё без калектыву, абмежаванае толькі домам, сумнае і нецікавае. На рабоце ж я бачу, што патрэбна людзям і ад усведамлення гэтага адчуваю сябе паўнапраўным членам грамадства».

Валянціна НЯЎЗОРАВА.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

Біёлага-глебавы факультэт Гомельскага ўніверсітэта рыхтуе спецыялістаў, якія будуць працаваць у родным Палессі: даследаваць прыродныя багацці, весці меліярацыю і асваенне зямель, выкладаць біялогію ў школах.

НА ЗДЫМКУ: практычныя заняткі ў адной з лабараторый ўніверсітэта.

ВЯЛІКАЯ РАЗМОВА ПІСЬМЕННІКАУ

У Мінску адбылася Усеаюзная нарада пісьменнікаў і крытыкаў на тэму «Неўміручы подзвіг народа ў Вялікай Айчыннай вайне і савецкая літаратура».

У вялікай і прыწყывай размове аб шляхах далейшага развіцця шматнацыянальнай савецкай літаратуры, якая ўслаўляе нязгасны ўсенародны подзвіг у бітве супраць гітлераўскіх захопнікаў, удзельнічалі такія выдатныя лётаністы вогненнага гадоў, як Герой Сацыялістычнай Працы М. Грыбачоў, К. Сіманаў, А. Чакоўскі, М. Танк, лаўрэат Ленінскай прэміі С. Смірноў, пісьменнікі — Герой Саветскага Саюза Г. Гофман, В. Карпаў, Ю. Збанацкі, многія іншыя папулярныя праязкі і паэты. Іх кнігі аб вайне, аб велічы духу савецкіх людзей у часіну суровых нягод увайшлі ў шматматную бібліятэку, у якой мільёны чытачоў у нашай краіне і за рубяжом.

ЗАЛАТАЯ ЗОРКА — ДЫРЭКТАРУ

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР дырэктару Мінскага аўтамабільнага завода Івану Дзёміну прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Многія гады свайго жыцця Іван Міхайлавіч прысвяціў беларускаму аўтамабілебудаўніцтву. Ён унёс вялікі асабісты ўклад у стварэнне сусветна вядомых аўтамашын сямейства МАЗ. Гэтыя волаты экспертуюцца сёння ў дзесяткі зарубежных краін, і ўсюды яны заваявалі папулярнасць сваімі выдатнымі якасцямі.

ПАДАРУНКІ СЕЛЕКЦЫЯНЭРАУ

У апошнія гады селекцыянеры Беларускага навукова-даследчага інстытута бульбаводства і плодтаагародніцтва стварылі і перадалі на выпрабаванне новыя сарты бульбы і агародніны.

Пад кіраўніцтвам лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР, Героя Сацыялістычнай Працы П. Альсміка выведзен высокапрадуктыўны сорт бульбы «Садко». Клубні яго ўтрымліваюць крухмалу да 20—22 працэнтаў, ураджайнасць дасягае 400—500 цэнтнераў з гектара.

Ранні сорт таматаў «вымпел-2» салатнага прызначэння перадала на сортавыпрабаванне заслужаны аграном БССР А. Палаянская. Плады гэтага сорту больш буйныя і значна смачнейшыя, чым у вядомых сартоў «Талаліхі» і «Мінскі ранні». Перададзены ў сетку дзяржаўнага сортавыпрабавання і сорт радысу «альба». Стварыла яго селекцыянер Л. Няфёдава. Доктар біялагічных навук А. Валуніў закончыў работы над вывядзеннем чорных парэчак «партызанка».

БАНДЭРОЛЬ З ФРАНЦЫІ

У Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны прыйшла бандэроль з французскага горада Кан.

Былы партызан брыгады імя газеты «Правда», якая дзейнічала ў Мінскай вобласці, Жуль Гаворт прыслаў некалькі здымкаў ваеннага часу і матэрыя-

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

і пашанай карыстаюцца. Плянм прадугледжаны ўрачыстыя сходы і вечары, лекцыі, сустрачы са славымі жанчынамі. Вучоныя рэспублікі правядуць канферэнцыі на тэмы: «Роля жанчыны ў міжнародным руху за мір, дэмакратыю і сацыяльны прагрэс», «Нацыянальны аспект вырашэння жаночага пытання ў СССР», «Уплыў навукова-тэхнічнага прагрэсу на змяненне характара жаночай працы ва ўмовах сацыялістычнага грамадства» і іншыя. Письменнікі, кампазітары, майстры выяўленчага мастацтва і кінематаграфісты створаць новыя мастацкія творы, услужлячых савецкую жанчыну-працаўніцу, жанчыну-маці. У новых кнігах і брашурах публіцысты раскажуць аб становішчы жанчын у нашым грамадстве, аб выдатных дочках Беларусі.

Гэтыя і іншыя мерапрыемствы будуць спрыяць далейшаму павышэнню працоўнай, палітычнай актыўнасці і аўтарытэту нашых слаўных жанчын ва ўсіх сферах жыцця савецкага грамадства.

Вялікую ўвагу мы надаем таксама міжнароднай прапагандзе свайго вопыту ў вырашэнні жаночага пытання. Та-

му прадстаўніцы Беларусі будуць прымаць удзел ва ўсіх міжнародных акцыях, звязаных з годам жанчыны. У чэрвені мы будзем удзельнічаць у рабоце спецыяльнай канферэнцыі ААН, што адбудзецца ў Мехіка. Рыхтуемца да 60-й Генеральнай канферэнцыі Міжнароднай арганізацыі працы па праблемах, якія адносяцца да становішча жанчын у сучасным грамадстве. Беларускія дэлегаткі прымуць удзел у Сусветным кангрэсе ў Берліне, прысвечаным Міжнароднаму году жанчыны, і іншых інтэрнацыянальных форумах.

Надзвычай важнай для сябе мы лічым міжнародную сустрэчу «Жанчыны ў барацьбе супраць фашызму, за трывалы і справядлівы мір на зямлі», якая адбудзецца ў Мінску ў канцы жніўня. Права на такую размову жанчыны Беларусі заваявалі велізарнымі ахвярамі, якія рэспубліка панесла ў гады Вялікай Айчыннай вайны. У той цяжкі для Радзімы час тысячы беларускіх жанчын пайшлі добраахвотнікамі на фронт. Яны складалі каля 16 працэнтаў асабістага саставу партызанскіх атрадаў і брыгад, што змагаліся супраць

ворага на тэрыторыі Беларусі. Дзяржава высока ацаніла подзвіг жанчын у гады Вялікай Айчыннай вайны, узнагародзіўшы тысячы з іх баявымі ордэнамі і медалямі. Сёлета, калі савецкі народ урачыста адзначае 30-годдзе Перамогі над фашызмам, нам асабліва дарагія мір і ўсё тое, што створана і адраджана да жыцця за пасляваенныя гады.

Вось чаму жанчыны Беларусі асабліва востра разумеюць, што іх будучыня, будучыня іх дзяцей залежыць ад міру. Верныя прынцыпам пралетарскага інтэрнацыяналізму, яны маюць дужбу з жанчынамі брацкіх сацыялістычных краін, заўсёды падтрымліваюць тых, хто змагаецца за свабоду, нацыянальную незалежнасць і сацыяльны прагрэс, уносяць свой уклад у развіццё міжнароднага дэмакратычнага жаночага руху, актыўна выступаючы ў абарону правоў жанчын і дзяцей усіх краін свету.

Дазвольце мне, дарагія сяброўкі, выкарыстоўваючы прадстаўленую газетай магчымасць, павіншаваць усіх вас з вясновым святам 8 Сакавіка і пажадаць здзяйснення самых светлых мар.

САВЕЦКІЯ ЖАНЧЫНЫ: ЛІЧБЫ І ФАКТЫ

Жанчын у Савецкім Саюзе 134,6 мільёна, або 53,7 працэнта ад агульнай колькасці насельніцтва.

З кожных 100 рабочых і служачых, занятых у народнай гаспадарцы, 51 — жанчына. За апошнія трыццаць гадоў колькасць працуючых жанчын узрасла ў тры з лішнім раз і дасягнула ў 1974 годзе 51,2 мільёна.

Цяпер 96,5 працэнта ўсіх працаздольных жанчын працуюць або вучацца.

Жанчыны складаюць 50 працэнтаў студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў і 53 працэнтаў навучэнцаў тэхнікумаў. З кожных пяці спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй адукацыяй — тры жанчыны.

У дні Вялікай Айчыннай вайны з фашысцкай Германіяй мільёны савецкіх жанчын замянілі ў народнай гаспадарцы пайшоўшых на фронт мужчын.

Звыш мільёна жанчын прыняло непасрэдны ўдзел у баях на фронце і ў партызанскім руху.

За баявыя заслугі звыш 100 тысяч жанчын узнагароджаны ордэнамі і медалямі, 87 атрымалі званне Героя Савецкага Саюза.

У 1941 годзе створан Антыфашысцкі камітэт савецкіх жанчын (з 1956 года — Камітэт савецкіх жанчын). Цяпер яго ўзначальвае першая ў свеце жанчына-касманаўт Валянціна Нікалаева-Церашкава.

Камітэт савецкіх жанчын падтрымлівае кантакты больш чым з 250 нацыянальнымі і міжнароднымі арганізацыямі з 120 краін свету і ўваходзіць у Міжнародную дэмакратычную федэрацыю жанчын.

ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

лы свайёй кнігі аб баявых справах інтэрнацыянальнага аддзялення, у якім ён знаходзіўся.

«Я заўсёды з вялікім хваляваннем успамінаю гады нашай сумеснай барацьбы супраць фашызму, — піша Ж. Гавортс, — успамінаю сваіх беларускіх сяброў, з якімі попалеч хадзіў у атаку...»

Рыхтуючыся да 30-годдзя Перамогі, супрацоўнікі музея папаўняюць экспазіцыю новымі матэрыяламі. Багацей стануць раздзелы, якія паказваюць інтэрнацыянальны характар партызанскага руху на беларускай зямлі, раскажваюць аб удзеле ў барацьбе з акупантамі грамадзян Чэхаславакіі, Польшчы, Францыі, Венгрыі і іншых краін.

БІБЛІЯТЭКА У МІКРАРАЁНЕ

У сталічным мікрараёне Чыжоўка-5 адкрылася новая гарадская масавая бібліятэка. Выканком Ленінскага раённага Савета дэпутатаў працоўных выдзеліў для яе выдатнае памяшканне, у якім ёсць хатні абанемент, чытальная зала, кнігасховішча.

Фонд бібліятэкі налічвае сёння звыш 700 тысяч кніг палітычнай, мастацкай, навукова-папулярнай літаратуры.

Цяплічніца саўгаса «Мухавец» Брэсцкага раёна Е. ПАННОСЮК узнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга і юбілейным медалём у гонар 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна.

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

ГАЗ ДЛЯ ФЕРМ І КУХАНЬ

Прыродны газ шырока ўваходзіць у быт жыхароў Нясвіжскага раёна. Першымі блакітным палівам сталі карыстацца хлеббаробы калгаса імя Калініна. На прыродным газе тут працуюць цяпер кармацэхі, цяпліца і іншыя вытворчыя ўчасткі.

Прышоў газ і ў калгасы «17 верасня», «Беларусь», у насенгас «Дручкаўшчызна». Поўным ходам ідуць работы па газіфікацыі калгасаў «Радзіма», «Новае жыццё». Усяго ў раёне прыродным газам карыстаецца каля дзвюх тысяч сямей. Акрамя таго, устаноўлена пяць тысяч пліт на звадкаваным газе. Такія пліты ў гэтым годзе атрымаюць яшчэ 940 сямей.

АЎТАМАТЫКА У МАЙСТЭРНЯХ

Новую майстэрню калгаса імя Пушкіна Міёрскага раёна можна параўнаць з філіялам рамонтнага завода. Яна аснашчана сучасным абсталяваннем, неабходным для падрыхтоўкі машын. Пры майстэрні адкрыты пункт тэхнічнага абслугоўвання трактараў і аўтамабіляў. Карыстаючыся ўстаноўкай тэхнічнай дыягностыкі, калгасныя механізатары хутка вызначаюць непаладку машын, што выключае разборку і паскарае рамонт.

Комплексная сістэма абслугоўвання машынатрактарнага парка калгасаў і саўгасаў уведзена ў дзевяці раёнах вобласці.

ВЫРАСТУЦЬ НОВЫЯ САЎГАСЫ

Меліяратары трэста «Пінксавгасбуд» на граніцы Пінскага і Лунінецкага раёнаў будуць новыя саўгасы «Адраджэнне». Гаспадарка будзе спецыялізавацца на адкорме буйной рагатай жывёлы і свіней. Для забеспячэння трывалай кармавой базы ствараюцца культурныя лугі і пашы са штучным арашэннем.

Праекціроўшчыкі інстытута «Саюзгіпрамеліявдгас» пачалі таксама складанне праектаў саўгаса «Лугі» ў Лунінецкім раёне. Гаспадарка размесціцца ў пойме ракі Лань на асушаным Собалеўскім масіве.

Міністр лёгкай прамысловасці БССР М. КОНАНОВА [другая злева] у гасцях у рабочых Мінскага камвольнага камбіната.

Фота Э. ТРЫГУБОВІЧА.

ВЕРНЫЕ КЛЯТВЕ

ОБ УЧАСТИИ СОВЕТСКИХ ЖЕНЩИН В БОРЬБЕ ЗА МИР РАССКАЗЫВАЕТ СЕКРЕТАРЬ КОМИТЕТА СОВЕТСКИХ ЖЕНЩИН Людмила БАЛАХОВСКАЯ.

У меня в руках пожелтевшая от времени фотография: Париж, 1945 год, дворец Мютюлите—Международный женский конгресс. На фотографии — знакомые лица моих соотечественниц, членов советской делегации. Некоторое еще в военных шинелях. Взявшись за руки, делегатки конгресса, представительницы разных рас, различных политических и религиозных убеждений дали тогда торжественную клятву: «...неустанно бороться за обеспечение прочного мира во всем мире как единственную гарантию счастья наших семей и детей...»

С тех пор прошло тридцать лет. Женщины нашей страны верны этой клятве, они считают себя ответственными за судьбу мира.

Горячо поддерживая Программу мира, принятую на XXIV съезде КПСС, мы стремимся внести свою долю в ее реализацию. Комитет советских женщин участвует во всех акциях Международной демократической федерации женщин (МДФЖ), направленных на сохранение и укрепление мира. Мы активно поддерживаем обращение МДФЖ к ООН, к правительствам великих держав с требованием решить вопрос о сокращении вооружений, о всеобщем разоружении, направить высвободившиеся средства на улучшение жизни народов. Советские женщины требуют неукоснительного выполнения Парижского соглашения по Вьетнаму, выступают за справедливое урегулирование ближневосточной проблемы, за дальнейшее углубление процесса разрядки напряженности, расширение международного сотрудничества. Все решительнее звучит их голос в поддержку идеи создания системы коллективной безопасности в Азии.

Наш комитет был одним из инициаторов создания в стране Советского фонда мира. В фонд вносит средства трудовые коллективы и отдельные граждане. Часть этих средств идет на проведение разнообразных кампаний в за-

щиту мира, для помощи женщинам и детям стран, борющихся за свободу и независимость. Комитет советских женщин направляет посылки с медикаментами и медицинским оборудованием, тканями, детской одеждой, продуктами патриоткам Камбоджи, Союзу женщин Вьетнама и Союзу женщин за освобождение Южного Вьетнама. В частности, снарядили в ДРВ целый корабль с грузами. Этот дар передала вьетнамским подругам делегация наших женщин во главе с Героиней Советского Союза Мариной Чеченовой. Корабль назвали тогда «кораблем солидарности».

Более двух миллионов рублей составили взносы женщины СССР на строительство в Ханое медицинского центра матери и ребенка. Постоянную помощь получают от нашего комитета женщины арабских стран. Большая материальная поддержка была оказана женским организациям многих стран Африки, а также Индии и Бангладеш. В Перу мы послали оборудование для детских садов.

1975 год — Международный год женщины, один из девизов которого — мир, станет годом борьбы за то, чтобы отблески военных пожаров больше не ложились на страницы истории человечества.

МДФЖ и Международная женская лига за мир и свободу договорились о проведении в США в апреле 1975 года конференции, на которой будут обсуждаться социальные аспекты разоружения. Советские женщины намерены принять в ней участие. В Лондоне состоится советско-английская встреча женщин по вопросам сотрудничества и безопасности. Наш комитет станет участником международной конференции ООН по проблемам женщин, а также конференции неправительственных организаций, имеющих консультативный статус в ООН. Мы готовы участвовать во всех важных акциях Международного года женщины.

ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

Сакавік. Фота У. СІЗА.

Што? * Як? * Чаму?

ЗАКОН АБ ШЛЮБЕ І СЯМ'І

З таго часу, як з'явілася сям'я, грамадства пастаянна заклапочана неабходнасцю ўрэгулявання сямейных адносін.

У Савецкай краіне правы і абавязкі членаў сям'і ўстанаўліваюцца заканадаўствам аб шлюбе і сям'і.

Як вядома, усякі закон нясе ў сабе рысы грамадства, якому ён заклікан служыць. Карысна бывае аглянуцца на мінулае, каб зразумець і ацаніць закон у гістарычнай перспектыве.

У царскай Расіі на ўстанаўленне сямейных адносін, а таксама на іх развіццё вялікі ўплыў аказвала нацыянальная прыналежнасць асобы, яе веравызнанне, становішча ў грамадстве і інш. [У ЗША, дарэчы, і сёння заканадаўства многіх штатаў забараняе шлюб паміж белымі і неграмі].

Сярод першых дэкрэтаў Савецкай улады былі дэкрэты аб грамадзянскім шлюбе, аб дзецях, аб актах грамадзянскага стану, аб скасаванні шлюбу. У ходзе камуністычнага будаўніцтва грамадскія адносіны ўдасканальваюцца. Па меры неабходнасці мяняецца і заканадаўчае іх рэгуляванне. 27 чэрвеня 1968 года быў прынят агульнасаюзны Закон аб зацвярджэнні Асноў заканадаўства Саюза ССР. А следам за Асноўамі Вярхоўныя Саветы ўсіх 15 саюзных рэспублік прынялі свае шлюбна-сямейныя кодэксы.

Савецкае заканадаўства рэгулюе сямейныя адносіны, грунтуючыся на сацыялістычных прынцыпах раўнапраўя мужчыны і жанчыны, найбольш поўнага забеспячэння іх інтарэсаў, асабліва інтарэсаў і правоў цяжарнай жанчыны, жанчыны-маці і непаўналетніх дзяцей. А ў артыкуле 4 Асноў заканадаўства Саюза ССР і саюзных рэспублік аб шлюбе і сям'і гаворыцца, напрыклад, што «ўсе грамадзяне, незалежна ад іх нацыянальнасці, расы і адносін да рэлігіі, маюць роўныя правы ў сямейных адносінах».

Шлюб у сацыялістычным грамадстве — гэта добраахвотны саюз мужчыны і жанчыны, які заснаваны на каханні, мае на мэце стварэнне сям'і. У Савецкім Саюзе штогод заключаецца больш як 2 мільёны шлюбаў. Заканадаўства аб шлюбе і сям'і прадугледжвае неабходныя правыя ўмовы: узаемная згода асоб, уступаючых у шлюб; дасягненне шлюбнага ўзросту — 18 гадоў [гэты ўзрост можа быць у некаторых выпадках паніжаны, але не больш, чым на 2 гады]. І яшчэ адно вельмі важнае правіла: шлюб павінен быць заключан у дзяржаўных органах запісу актаў грамадзянскага стану. Мэта рэгістрацыі шлюбу [якая, дарэчы, праходзіць абавязкова ва ўрачыстай абстаноўцы] — стварэнне сям'і, развіццё у ёй нармальнага адносін, заснаваных на камуністычнай маралі, стварэнне такіх умоў выхавання дзяцей, пры якіх яны раслі б фізічна і духоўна здаровымі, дастойнымі членамі нашага грамадства.

У выніку заключэння шлюбу муж і жонка набываюць асабістыя і маёмасныя правы і абавязкі. Кожны з іх свабодны ў выбары заняткаў, прафесіі або месца жыхарства. Гэтыя пытанні, як і многія іншыя, «вырашаюцца мужам і жонкай сумесна» [артыкул 11 Асноў]. Мы не дарэмна гаворым аб гэтым так падрабязна, бо і сёння артыкул 108 французскага грамадзянскага кодэксу ўтрымлівае правіла наступнага зместу: «Замужняя жанчына не мае другога месца жыхарства, акрамя месца жыхарства яе мужа». Наша заканадаўства аб шлюбе і сям'і свабоднае ад такога прымусу.

Адна з важнейшых функцый сям'і — выхаванне дзяцей. І савецкая дзяржава ахоўвае і заахвочвае мацярынства. Цяжарныя жанчыны і маці карыстаюцца ў нашай краіне асаблівымі прывілеямі. Закон, напрыклад, прадастаўляе жанчынам льготы па водпусках. Кожная маці побач з поўнацю аплачваемым водпускам па цяжарнасці і родах [112 рабочых дзён] можа адразу ж скарыстаць чарговы водпуск і водпуск без захавання зарплаты, пакуль дзіцяці не споўніцца год. Пры гэтым за ёй захоўваецца рабочае месца. У самай жа перадавой краіне капіталістычнага свету — Злучаных Штатах Амерыкі і цяпер многія кампаніі проста звальняюць цяжарных жанчын. Як пісала газета «Уол-стрыт Джорнэл», «сама думка аб тым, што прыдзецца плаціць па цяжарнасці, выводзіць босаў з раўнавагі». І амерыканскае заканадаўства не прырэчыць гэтаму.

Так, усякі закон адлюстроўвае рысы грамадства, якому ён служыць. «Клопат аб савецкай сям'і, у якой гарманічна спалучаюцца грамадскія і асабістыя інтарэсы грамадзян, з'яўляецца адной з важнейшых задач Савецкай дзяржавы», — так пачынаецца агульнасаюзны Закон аб шлюбе і сям'і. Гэты закон служыць людзям. Ён садзейнічае стварэнню такіх умоў для развіцця савецкай сям'і, пры якіх, як сказана ў Праграме КПСС, «сямейныя адносіны канчаткова ачысцяцца ад матэрыяльных разлікаў і будуць цалкам будавацца на пачуццях узаемнага кахання і дружбы».

ДЗЕСЯЦЬ ПЫТАННЯЎ ЖАНЧЫНАМ

У сувязі з Міжнародным годам жанчыны і Міжнародным жаночым днём — 8 Сакавіка рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» звярнулася з шэрагам пытанняў да трох жанчын: выхавальніцы рабочага інтэрната на Гродзенскім хімкамінаце, педагога Святланы МІХАЛІШЧЫНАЙ, намесніка старшыні калгаса «Расія» Гродзенскага раёна Яўгеніі ЖЫХАР і галоўнай медсястры 1-й гарадской клінічнай бальніцы горада Гродна Ганны ЗВІНЕВІЧ. Ніжэй друкуюцца пытанні і адказы на іх.

«ГОЛАС РАДЗІМЫ». Як вы адносіцеся да таго, што сёлетні год аб'яўлены Міжнародным годам жанчыны?

МІХАЛІШЧЫНА. Няхай бы такіх гадоў было больш.

ЖЫХАР. Мне гэта вельмі падабаецца. Сёлетні год — апошні год пяцігодкі. А ў выкананні пяцігадовага плана роля жанчын велізарная. Таму сёлета ўвага да жанчын, да іх працы, быту павысіцца ўдвая.

ЗВІНЕВІЧ. Вітаю такое рашэнне. І ганаруся, што Арганізацыя Аб'яднаных Нацый аб'явіла гэты год жаночым па прапанове савецкіх жанчын. Мне хочацца, каб жанчыны тых капіталістычных краін, якія яшчэ не маюць такіх сацыяльных правоў, як савецкія, сёлета дабіліся поспехаў у сваёй барацьбе за эмансipaцыю.

Святлана МІХАЛІШЧЫНА

«ГОЛАС РАДЗІМЫ». Чым характэрна для вас сёлетняя свята 8 Сакавіка?

МІХАЛІШЧЫНА. 8 сакавіка — дзень майго нараджэння, але так бывае штогод. Што датычыць сёлетняга свята, то я ўпершыню буду сведкай таго, як хлопцы будуць віншаваць 300 дзяўчат нашага інтэрната і дарыць ім кветкі. Надзвычай прыемнае відовішча!

ЖЫХАР. Як маці я задаволена тым, што сёлета ў лютым у нас здарэна ў эксплуатацыю новая выдатная школа-дзесцігодка, як сакратар калгаснага парткома — тым, што нядаўна мы прынялі ў партыю лепшую даярку Уладзіславу Кузьму.

ЗВІНЕВІЧ. Сёлета прынята рашэнне будаваць новую памішканні для нашай бальніцы, а гэта значыць, што палепшацца ўмовы работы для ўсяго нашага персаналу — у асноўным жанчын. Адносна асабістых спраў сказаць цяжка — муж і сын аб нечым ужо шапталіся, а што яны прыдумваюць, пада-

рунак які ці яшчэ што, — не ведаю.

«ГОЛАС РАДЗІМЫ». Як вы будзеце святкаваць дзень 8 Сакавіка?

МІХАЛІШЧЫНА. Я буду выступаць перад сваімі дзяўчатамі з дакладам. Цяпер пішу вершы — буду віншаваць работніц інтэрната ў паэтычнай форме. А потым са сваім Сашам пайду на свята да мамы.

ЖЫХАР. Сёмага сакавіка вечарам запросім у клуб усіх калгасніц. Там павіншваем іх, уручым каштоўныя падарункі. І самі атрымаем падарункі ад старшыні калгаса — у нас, дарэчы, шмат жанчын на кіруючых пасадах: эканаміст, галоўны заатэхнік, планавікі, старшыня і сакратар сельсавета. Пасля ўрачыстага сходу адбудзецца канцэрт, выступіць калектыв мастацкай самадзейнасці.

А 8-га дома ў нас будзе так: муж устане рана, зробіць сняданне, павіншуе мяне і дачушак — Лену і Наташу. Пасля гэтага мы ўсе разам пойдзем на свята да бабулі, якая жыве асобна. Ад бабулі, ужо вечарам, — у клуб, каб павесяліцца разам з моладдзю.

ЗВІНЕВІЧ. Мае мужчыны заўсёды ўстаюць пазней за мяне, таму, каб не праспалі, мне прыдзецца пабудзіць іх. Яны ўсхопяцца і пойдзюць на кухню рыхтаваць для мяне прысмакі. Хоць яны і стараюцца, але, не спадзеючыся на іх мужчынскі кулінарны талент, усе прадукты і торт напярэдадні я куплю сама. Павіншуюць яны мяне, уручаць падарункі, а потым, калі будзе снег, пойдзем у лес на лыжах, а калі не — да радні.

На рабоце, як і кожны год, у нас будзе «агеньчык» — лекцыя, віншаванні, падарункі, кветкі, сувеніры. Уладзімір Юсіцінавіч, галоўны ўрач, павіншуе жанчын, аб'явіць падзякі, скажа, чыя фатаграфія змешчана на Дошку гонару. Упэўнена, што будзе цікава і весела, як і заўсёды ў такі дзень. Сёлета, у сувязі з Міжнародным годам жанчыны, нашы мужчыны рыхтуюцца да гэтага вечара з асаблівым стараннем. Да мяне дайшлі чуткі, што яны нават кансультанта з драматычнага тэатра запрасілі.

Хворыя нас таксама павіншуюць, а тыя, хто раней лячыўся ў бальніцы, абавязкова прышлюць віншавальныя тэлеграмы і паштоўкі. Наогул, я чакаю гэтага добрага дня.

«ГОЛАС РАДЗІМЫ». Што для вас галоўнае ў жыцці?

МІХАЛІШЧЫНА. На маю думку, галоўнае для чалавека —

бачыць мэту жыцця і настойліва імкнуцца да яе ажыццяўлення. У мяне дзве важныя мэты: выгадаваць сына, каб ён стаў годным грамадзянінам сваёй краіны, і авалодаць вышнімі сваёй настаўніцкай прафесіі. І яшчэ адно, пра што магу сказаць па сакрэту: выдаць замуж 300 нашых дзяўчат.

ЖЫХАР. Работа, грамадская дзейнасць і сям'я. І ўсё гэта ў аднолькавай ступені.

Калі гаварыць аб рабоце, то галоўнае для мяне — працаваць дзеля павышэння багацця калгаса і калгаснікаў. Згуртоўваць для дасягнення гэтай мэты людзей, дабівацца павышэння культуры сялянскага быту. А гэта значыць, што я заўсёды павінна знаходзіцца сярод людзей, ведаць іх настрой, іх запатрабаванні, думкі, беды. У калгасе 70 камуністаў — кіраўніцтва гэтым атрадам з'яўляецца таксама маім галоўным клопам. З задавальненнем магу сказаць, што партарганізацыя наша расце, у мінулым годзе і сёлета мы прынялі ў партыю 17 чалавек. Уся гэта дзейнасць і нялёгка, і цікавая, і радасная. Радасная таму, што калгас з году ў год багацее, умацоўвае і развівае сваю гаспадарку, карыстаецца заслужанай славай.

А дома так: Лена вучыцца ў сям'ём класе, Наташа — у другім. Вучацца добра, без троек, нават чацвёрка мала. Мы з мужам дапамагаем ім, праводзім

Яўгенія ЖЫХАР

сямейныя дыспуты па географіі і гісторыі. Радуюся, што Лена дапамагае ў вядзенні хатняй гаспадаркі, усё робіць уважліва, акуратна і нават Наташу прывучае да работы.

ЗВІНЕВІЧ. Для мяне галоўнае — здароўе людзей, шчасце сына і мужа.

Мне прыходзіцца кіраваць работай 345 чалавек сярэдняга і малодшага медыцынскага персаналу. Клопатаў многа, кола

ДЗЯЎЧАТЫ

З ВУЛІЦЫ

СОНЕЧНАЙ

Мне было вельмі цікава пазнаёміцца з гэтымі дзяўчатамі. Яны працуюць на Мінскім камвольным камбінаце, жывуць у інтэрнаце па вуліцы з прыгожай назвай — Сонечная. Маладыя тэкстыльшчыцы не толькі ўмелыя работніцы, але і мілыя, элегантныя, чужыя дзяўчаты, якія ўмеюць маляваць і спаваць, гатаваць, шыць, пісаць вершы... Усе разам яны — маладзёжны дзязьочы клуб «Вірусінка».

Знаёмцеся: старшыня савета клуба Марына Мяцеліца. Па адукацыі педагог, працуе ў дзіцячым садзе камвольнага камбіната. У гэтым годзе яе былы выхаванцы будуць канчаць першы

клас. Марына любіць дзяцей, а яны, я пераканалася, абягаюць сваю выхавальніцу. Пакуль мы размаўлялі з дзяўчынай, прыйшлі тры віхрастыя хлапчкі з партфелем і сталі чакаць маю субседніцу, каб расказаць ёй, як прайшлі ўрок ў школе.

З Нінай Гербач я пазнаёмілася намнога раней. Гэтую невысокую, тоненькую дзяўчыну даводзілася сустракаць на спартыўных спаборніцтвах. Ніна — лыжніца, шмат часу ўдзяляе трэніроўкам. Рыхтуюцца да паступлення ў Інстытут. А каралева асенняга балю «Вірусінкі» Люда Палашуева заканчвае вярчэнню школу, шмат чытае. Лілія Агеева ўжо скончыла ін-

ГЭТА БЫЛО Ё БРЭСЦЕ

ДРЭВА ВАЙНЫ

Яго так і называюць цяпер дрэвам вайны — гэты чорны, абвуглены ствол. Не дуб, не таполя, не клён — дрэва вайны... Колькі агню прыняло яго на сябе, колькі свінцу! Глядзіце, людзі! Параненае, знявечанае, яго не рухнула на зямлю і зараз стаіць як сведка былых баёў, як ветэран.

І жыве сярод людзей легенда.

Калі тут ішоў няроўны бой і гарачы смяротны свінец падаў з неба, і зямля стагнала ад болю, і кожную пядзю яе абаранялі воіны бессмяротнага гарнізона, тут, пад гэтым дрэвам, здзейсніўся вялікі подзвіг любові і мужнасці.

...Яна была сельскай настаўніцай, маладая жанчына Кацярына Тарасюк. Некалькі дзён назад празвінеў у яе школе апошні званок, і яна сказала дзецям, як гавораць настаўнікі заўсёды ў гэты дзень:

— Да пабачэння, дзеці! Да сустрэчы ўвосень. Добра вам адпачыць!

Мільёны настаўнікаў на зямлі гавораць і будуць гаварыць такія словы. Толькі ніколі не скажа іх больш Каця...

Яна прыехала ў Брэст у госці да мужа на летнія ка-

нікулы. Яшчэ ўчора ў ціхі пераднядзельны вечар яны гулялі ўдваіх па берагах Мухайца і Буга, марылі, як усе закаханыя на ўсім белым свеце. Уначы, у тры гадзіны пятнаццаць мінут, калі людзі бачылі апошнія мірныя сны, задрыжэла і раскалалася зямля. На невялікі кавалак яе, больш, бадай, умоўна названы крэпасцю, накіравала дулы сваіх гармат фашысцкая Германія.

Пачаўся бой, крывавы і няроўны. Жменька людзей, акружаная ворагам, змучаная голадам і смагай, да апошняга патрона, да апошняга дыхання стаяла на смерць, абараняючы родную зямлю. Вось тут і расло Каціна дрэва.

Была ў яго разложыстая крона, гэта добра памятаюць усе. І яшчэ памятаюць, як рухнулі галіны, як раскалоўся надвое ствол, ля якога вёў бой з кулямёта лейтэнант Тарасюк. Раптам яго кулямёт замаўчаў. Тады са скляпення, дзе хаваліся жанчыны, паказалася Каця і пад ліўнем агню папаўзла да дрэва. Кулямёт загаварыў зноў і страчыў, страчыў да той минуты, пакуль маладая жанчына не ўпала на зямлю побач з мужам.

Ці плачуць дрэвы? Людзі не ведаюць... Толькі гавораць: у той момант, калі за-

гінула жанчына, апошняя галіна ўпала з дрэва і ўкрыла сабою Тарасюка і Кацю. Чым яно было, гэтае дрэва? Дубам, таполяй? А можа магутнай бярозай?

СІВАЯ ДЗЯЎЧЫНКА

Як ты прачнешся сёння, жанчына, якая не ведала вайны? Што абудзіць цябе? Першы прамень сонца, голас твайго дзіцяці? Або ласкавая рука каханага?

...Побач з ёю спалі дзеці Славік і Ніначка. Славіку было сем, Ніначка — тры гады. У той момант, калі зямлю страσανуў страшэнны выбух, яна ўскочыла на ногі і кінулася да дзіцяці. Схапіла іх сонных і выбегла на вуліцу. Яны мітусіліся ў страшэннай трывозе, не ведаючы куды бегчы, дзе схаватца. З суседніх дамоў выбягалі паўраздзетыя жанчыны і дзеці, усё яшчэ не разумеючы, што адбылося на зямлі. Толькі калі грывнуў другі залп і ўжо зусім побач раздаліся аўтаматныя чэргі, і над галавой загула чорная хмара і ўжо не толькі зямля, але і неба абрушыла на іх свінец і агонь, зразумелі: гэта вайна.

Жонка камандзіра Насця Нікіціна, маладая і прыго-

[Заканчэнне на 7-й стар.]

абавязкаў вялікае. Адны просяць маёй дапамогі, другія паграбуюць кантролю, трэція выдатна ведаюць свае абавязкі самі. Да ўсіх я павінна быць уважлівай, усіх павінна ведаць, кожнаму даць патрэбную парадку. І ўсё гэта ў канчатковым выніку для таго, каб вярнуць людзям здароўе, а гэта значыць і шчасце, і добры настрой. Што можа быць важнейшым за гэта імкненне?

Заўсёды стараюся зрабіць так, каб у работнікаў бальніцы быў добры настрой. Тады мне веселей жывецца і дома. А ў сям'і таксама падтрымліваю гэткую атмосферу. І калі ладзіцца дома, то і на рабочым лягчы. Ну а мужчыны мае ніколі мне настрою не псуюць.

«ГОЛАС РАДЗІМЫ». Якой грамадскай работай вы займаецеся?

сама глядзецца па тэлевізару хакей і фігурнае катанне. У нас дома такі звычай: калі перамагае «наша» хакейная каманда, то мы ў гонар пераможцаў гатуем адмысловую святочную вячэру.

ЗВІНЕВІЧ. Захапляюся фізкультурай і спортам. Кожную раніцу падымаю сваіх мужчын на зарядку. І яшчэ люблю ў выхадны дзень спячы што-небудзь смачнае.

«ГОЛАС РАДЗІМЫ». Як вы спраўляецеся з вядзеннем хатняй гаспадаркі?

МІХАЛІШЧЫНА. Асноўную работу выконваю я, а муж — падсобную. Вядома, пад маім кіраўніцтвам.

ЖЫХАР. Калі я запазніюся дамоў са сходу, з фермы ці з поля, то муж згатуе вячэру і паставіць на стол. А калі дома ён і я, то ўсё робім разам.

ЗВІНЕВІЧ. У нашай сям'і няма мужчынскай і жаночай работы. Раніцай, вечарам, у выхадны — мужчыны ведаюць свае абавязкі, і падганяць іх не прыходзіцца. Галоўнае — разбудзіць іх раніцай своєчасова.

«ГОЛАС РАДЗІМЫ». Хто ў вас галава сям'і?

МІХАЛІШЧЫНА. Муж. Мы, вядома, лічымся з думкай адзін аднаго, але ва ўсіх сур'ёзных жыццёвых справах, так сказаць, дзе павярнуць направа, а дзе — налева, слова мужа больш аўтарытэтнае, бо ён больш разважлівы і спакойны. Што датычыць пакупаць, то ў гэтай справе галава сям'і — я.

ЖЫХАР. Нас у сям'і тры жанчыны, а мужчына — адзін. Таму галава сям'і — муж.

ЗВІНЕВІЧ. Не ведаю нават, што сказаць. Няма ў нас галавы сям'і. Усе пытанні, як у парламенце, вырашаем калектыўна.

«ГОЛАС РАДЗІМЫ». Хто ў вас распараджаецца сямейным бюджэтам?

МІХАЛІШЧЫНА. Галоўным чынам я.

ЖЫХАР. Мы ўдваіх з мужам.

ЗВІНЕВІЧ. Я, муж і сын.

«ГОЛАС РАДЗІМЫ». Вашы пажаданні чытачам «Голасу Радзімы»?

МІХАЛІШЧЫНА. Добрага здароўя і ўсяго-ўсяго найлепшага.

ЖЫХАР. Мірнага жыцця. Няхай яны там, на Захадзе, вечно памянць Радзіму і расказваюць праўду аб ёй.

ЗВІНЕВІЧ. Здароўя, шчасця, добрага настрою.

Гутарку запісаў
Уладзімір БЯГУН.

Ганна ЗВІНЕВІЧ

МІХАЛІШЧЫНА. З'яўляюся прафрам інтэрната. І адказваю за спартыўную работу ў калектыве.

ЖЫХАР. Вось ужо 17 гадоў як мяне выбіраюць дэпутатам Путрышкага сельсавета. Акрамя таго, я — лектар.

ЗВІНЕВІЧ. У мяне грамадскі абавязкаў шмат: член мясцовага камітэта прафсаюза і, адначасова, старшыня культурна-масавай камісіі мясцовага, старшыня савета сярэдных медыцынскіх работнікаў 1-га гармедаб'яднання, член групы народнага кантролю, член бюро рацыяналізатараў і вынаходнікаў, сакратар вытворчых нарад. Арганізую культурнае, выезды за горад на адпачынак, унутрыбальнічныя спартакіяды. І ў дадатак сама выступаю ў вакальнай групе бальнічнай мастацкай самадзейнасці.

«ГОЛАС РАДЗІМЫ». Вашы захапленні?

МІХАЛІШЧЫНА. Маё новае захапленне — вязанне. Таму я нядаўна закончыла спецыяльныя курсы, дзе вучаць вязаць. А захапленне пастаяннае і даўняе — збор і чытанне кніг. У гэтай справе мы з мужам спарнічаем. Купляю мастацкую і атэістычную літаратуру, кнігі і альбомы па мастацтву. Вось нядаўна прачытала «Вершальскі рай» Карпюка і атрымала па падпісцы першы том твораў Чарнышэўскага. Гэта кніжнае захапленне захаваецца ў мяне на ўсё жыццё.

ЖЫХАР. Мастацкая самадзейнасць. Уздзельнічаю у танцавальным гуртку. Люблю так-

Почырк быў незнаёмы. Фаіна Карпаўна яшчэ раз прабегла вачыма зваротны адрас і адкрыла канверт. Письмо аказалася невялікім, але вельмі душэўным. Асабліва кранулі гэтыя радкі: «У Музеі рэвалюцыі ёсць зала, экспазіцыя якой расказвае аб разгроме немцаў пад Масквой. Ёсць у ім і твая фатаграфія. Бо ты — былы гвардзеец нашай 77-й дывізіі, якая граміла захопнікаў у снежні 1941 г. Так што цяпер ты прапісана ў Маскве, у Музеі рэвалюцыі».

Фаіна Карпаўна яшчэ раз прачытала подпіс: Міхаліш Чумакоў. І раптам успомніла ўсё: жорсткі бой пад Масквой і радавога Мішу Чумакова, адразу пацяжэўшага пасля ранення, якога яна з апошніх сіл цягнула ў бліжэйшае ўкрыццё...

Доўгім і неверагодна цяжкім быў шлях ад Брэста да Масквы, які прайшла са сваёй часцю Фаіна Камкова ў першыя тыдні фашысцкага нашэсця. Пад градам варожых куль яна выратавала жыццё сотням савецкіх людзей — байцам, камандзірам. А ў асабліва цяжкія мінуты сама брала ў рукі зброю.

А потым былі пераможныя баі за Арол і Кашыру, Калінінград і Чарнігаў, фарсіраванне

Дняпра, Віслы, Одэра, Эльбы... А разам з імі і медалі — за абарону Масквы, Сталінграда, «За баявыя заслугі», ордэны Айчыннай вайны 2-й ступені і Чырвонай Зоркі, медалі «За вызваленне Варшавы» і, нарэшце, — «За перамогу над фашысцкай Германіяй».

Вялікі дзень Перамогі старшыня медыцынскай службы Фаіна Камкова сустрэла ў Берліне.

Пасля дэмабілізацыі вярнулася ў родныя Клімавічы, пачала працаваць старшай хірургічнай сястрой у райбальніцы. З часам да баявых узнагарод дадалася яшчэ адна — ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга.

У штодзённых клопатах Фаіна Карпаўна рэдка ўспамінае цяжкія дні ваеннага ліхалецця. Хіба калі яе, вопытную хірургічную сястру, выклічуць, як і тады, сярод ночы ў бальніцу на складаную аперацыю. Або растрывожыць раптам сэрца васьм такое пісьмо ад былога аднапалчанина...

НА ЗДЫМКАХ: ёсць аб чым раскажаць Фаіне Карпаўне маладым калагам з райбальніцы; у народным хоры Клімавіцкага РДК Фаіна Карпаўна — запявала [у цэнтры].

Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

стытут, праце мастаком на камбінаце. Яна заўсёды з густам афармляе запрашалыныя білеты на вечары клуба, выпускае маляўнічыя нумары наценнай газеты, наладжвае выстаўкі сваіх малюнкаў.

Дзяўчаты - камвольшчыцы жывуць цікава і весела. У іх клубе пануе дух паэтычнага і ўзвышанага, тут пакланяюцца мастацтву, пазнаюць свет і сябе.

Ведаецца, як паклапаціліся ў «Бірусінцы» аб тых, хто толькі прыйшоў на камбінат? Для іх праводзяць урачысты вечар паўналецця з канцэртамі і віншаваннямі, каб дзяўчынкі, выйшаўшы з пад бацькоўскай апекі, адчулі

сяброўскую падтрымку, клопат і ўвагу старэйшых.

А калі хочаш быць прыгожай, прывабнай, моднай? «Бірусінка» пабывае ў ДOME мадэлей на прагледзе адзення, даведаецца аб напрамку сучаснай моды. Урач-касьметолог па запрашэнню савета клуба прачытае лекцыю, а лепшыя цырульнікі горада пакажуць, як зрабіць прычоску.

Ну што ж, цяпер можна і на бал!

Хлопцы лічаць за гонар быць запрошанымі на бал «Усмешка тэкстыльшчыцы». Па праграме тут будзе некалькі конкурсаў — на лепшую танцавальную пару, леп-

шы сучасны ўбор. Але самы цікавы — пад назвай «Ты мой кароль, а я твая каралева».

— Якой, на Вашу думку, павінна быць сучасная дзяўчына? — пацікавілася я ў Марыны Мяцеліцы.

— Разумная, абаяльная і гаспадарлівая, — прагучаў лakanічы адказ.

Сапраўды, кожная з іх стане гаспадыняй і таму павінна многаму навучыцца. Нездарма ў клубе праводзяць гутаркі аб прыгажосці быту, сервіроўцы стала, правільным харчаванні. Пабывайце на Сонечнай у дзяўчат — у пакоях чыста і ўтульна, шмат кветак, кніг.

Дзяўчаты хочуць быць прыгожымі ва ўсім: думках, учынках, адносінах да блізкіх. Нездарма ў адказах на анкету яны напісалі, што годнасць чалавека бачаць у дабраце і шчырасці. Да свята 8 Сакавіка арганізавалі выстаўку «Падарунак маме».

Светла і радасна ўспрымаючы жыццё, сталенне і вучацца ў клубе маладыя тэкстыльшчыцы. Нядаўна яны абмеркавалі анкету «Вайна ў маім жыцці». Вайна знаёма і ім, дваццацігадовым дзяўчатам. Даведаліся тады, што ў іх сяброўкі Антаніны Бадзеевай бацькі былі ў Асвенціме, а дзядзька вярнуўся сляпым. Такое нельга забяць.

У «Бірусінцы» будзе яшчэ шмат цікавага. У красавіку члены клуба сустрэнуцца з творчай моладдзю горада, у маі правядуць музычна-літаратурную кампазіцыю «Прывабы вобраз жанчыны ў творах рускай класікі».

Дзяўчаты, з якімі я пазнаёмілася, яркія і своеасаблівыя асобы, і таму ўсё, чым яны займаюцца ў клубе, становіцца значным, цікавым і патрэбным.

Т. АНТОНАВА.

ЦЯПЕР ужо і тыя дарогі і тыя падзеі здаюцца такімі далёкімі, што часам пытаешся ў самой сябе: а ці былі яны наогул?

...Вясковая школа на тры групы ў суседскай хаце, затым пачатковая школа пад бляшаным дахам за пяць вёрст ад дому (і гэта ўжо была «сапраўдная» школа), а пасля і зусім сур'ёзная наука — аж у сямігодцы, у мястэчку...

А над усімі тымі пройдзенымі сцэнкамі і дарогамі — незабыўная дробная грыбная восеньская імжа, спеў і плач зімовых мяцеліц і завірух і вышыня вясновага чыстага блакіту, красаванне жывых палеткаў па першай летняй пары...

**Люблю мой край — старонку гэту,
Дзе я радзілася, расла,
Дзе першы раз спазнала шчасце,
Слязу нядолі праліла...**

Гэты паэтычны спеў выліўся з глыбіні сэрца цудоўнага лрыка, нашай старэйшай паэтэсы Канстанцыі Буйло.

Я ніколі не магу спакойна і абьякава слухаць гучанне гэтага спеву. Думаю, што не знойдзеца абьякавых і сярод тых, хто будзе перачытваць славыты вершы ці сам сабе заспявае песню, стаўшую народнай, як бы далёка ні апынуўся ён ад роднай старонкі.

Я не ведаю другой такой паэтэсы ў нашай беларускай літаратуры, чыё духоўнае і фізічнае харавство заставалася б такім гарманічным і непадладным часу, як у Канстанцыі Буйло. Не ведаю... Даўно адсвяткаваны нават і вельмі ўжо шануюныя юбілей, за плячыма, як падняць, ноша нялёгкага жыцця, а вершы паэтэсы і сёння гучаць гэтак жа па-юнацку нахвіна, як і ў тыя далёкія гады, калі іх упершыню прачытаў і благаславіў на доўгую дарогу Янка Купала. І ў гэтым самае вялікае шчасце Канстанцыі Буйло — выдатнай беларускай паэтэсы, імя якой мы вымаўляем не інакш, як з гонарам і захапленнем.

З тых часоў, з тых вясковых школ, дзе мы, сялянскія дзеці, некалі дзваліся, што беларуская літаратура да Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі мела толькі адну-адзіную жанчыну-пісьменніцу — Цётку, з тых часоў у нашых літаратурных шэрагах адбыліся такія змены, што нават цяжка знайсці параўнанне.

І мая мэта — расказаць пра жанчын-пісьменніц Савецкай Беларусі — ускладняецца тым, што не толькі расказаць пра ўсіх жанчын, членаў Саюза пісьменнікаў БССР, а нават назваць імяны ўсіх яе здолею.

І таму, абмежавана памерам гэтага невялікага артыкула, я назаву і пастараюся выказаць словы ўдзячнасці і добразычлівасці да тых пісьменніц, чыя творы блізкія мне асабіста як чытачу.

...Памятаю, як на Дэкадзе беларускай літаратуры ў Маскве я «адкрыла» для сябе Ніну Тарас. Тую ноч, патушыўшы святло, мы так і не заснулі да самае раніцы: Ніна чытала

ПЕСНЯ Ў ДАРОЗЕ

свае вершы... Якая глыбіня і чысціня пачуццяў бруілася з тых радкоў! І як шкада, што многія з іх Ніна не ўключыла ў свае наступныя паэтычныя кніжкі.

**Няхай патоне дзесьці там,
у далях,
Мінулы шлях, нібы ў забытым сне.
І той, з кім лёсу разлучылі хвалі,
Праз далячын гадоў хай не кляне;
Прабачыць мне за тое, што
не з поўным
Жыццёвую дарогу перайшла
І не пакінула яму ні хвіль
чароўных,
Ні кропелькі душэўнага цяпла.**

**Сама нічога не ўзяла з сабою,
Як толькі гэтую нябёсаў снь,
І толькі шлях нязнаны ў далачыні
Ды песню, што была заўжды
са мною...**

Нябёсаў снь і песня, без якой няма жыцця ў паэта... І гэта няінакш, як выснова існавання паэзіі ўвогуле. Тлусты дабрабыт не здольны даць парасткаў бескарыслівага паэтычнага слова.

«Майму чытачу і сучасніку я пры-

свячаю ўсе свае вершы. І калі тое, што хвалюе маю душу і сэрца, стане і яго думкамі — для аўтара не трэба вышэйшай узнагароды». Гэты кароценькі ўступ восем гадоў назад зусім яшчэ юная Вера Вярба адрасавала чытачу, выдаючы свае «Белыя пісьмы».

Як хутка ідзе час! Як непрыкметна юнацтва саступае дарогу сталасці... У гэтай непазбежнасці ёсць і зразумелае засмучэнне, ёсць і заканамерная радасць.

Вера Вярба сёння ў нашай беларускай паэзіі, у нашай літаратуры — стала паэт са сваёй тэмай і толькі ёй уласцівай паэтычнай манерай. Гэта паэт высокай паэтычнай культуры і выключнай патрабавальнасці: яе вершы прыходзяць на старонкі часопісаў і яе ўласных кніг, толькі нарадаваўшыся і напакутаваўшыся разам з самай паэтэсай.

Я не магу ўтрымацца, каб не ўспомніць такі, не самы характэрны для творчасці Веры Вярбы верш пра сялянскую карміцельку, якая была ў вайну «амаль адзінока кароваю на сто двароў, на сто сяліб».

І вось, каб Лыска не дасталася ненажэрнаму фашысту, «карову вырашыў зарэзаць і натачыў касу мой дзед»:

**Сусед, глынуўшы самагонкі,
Пачаў жывёліну хваліць.
І цётка, бразнуўшы даёнкай,
Пайшла апошні раз даць.**

**Ды зразумела наша Лыска
Смяротны час сваіх жалоб,
Глядзіць у вочы блізка-блізка,
І слёзы коцяцца, як боб.**

**І адступілі ціха людзі
На двор пад весні маладзік,
Так бодем надарваў ім грудзі
Цягучы развіталыны рык...**

Вось гэта і ёсць магія паэтычнага слова, гэта і ёсць улада над чытачом. Вера Вярба надзейна валодае гэтай шчаслівай уладай.

У беларускай літаратуры доўгія гады плённа і аддана працуе Эдзі Агняцвет, якая невыпадкова лічыцца вядучай паэтэсай нашай дзіцячай літаратуры. Яе кнігі выдаваліся не раз і добра вядомыя не толькі ў нас, а і за межамі нашай рэспублікі. Дыяпазон паэтычнай дзейнасці паэтэсы пашырыўся з выходам у свет у яе перакладзе на беларускую мову вершаў Апаніэра, Беранжэ, Юльяна Тувіма.

Нашу сённяшнюю беларускую паэзію нельга ўявіць без такіх імён, як Еўданія Лось, Данута Бічэль-Загнетава, Вольга Іпатава, Любоў Філімонава і цэлы шэраг іншых яшчэ зусім маладых паэтэс.

...Аднак чаму я, сама прэзаік, пачала і ўвесь час вяду гаворку толькі пра паэзію і нашых паэтэс? А жанчыны-празаікі?

Прычына тут простая: не надрукаваўшы сама ніводнага ўласнага верша, я ў той жа час маю неадольную патрэбу ў паэтычным слове і ніколі яго нідзе не мінаю. Калі яно, зразумела, вартае ўвагі.

**Алена ВАСІЛЕВІЧ,
пісьменніца.**

ЦЕМНАВАЛОСАЯ дзівочая галоўка схілілася над швейнай машынай. Спрытныя пальцы амаль няўлоўным рухам мяняюць напрамак строчкі, яшчэ адзін рух, і аздоба пальчаткі — ажур — гатова. Аперацыя на першы погляд гранічна простая: тры роўныя строчкі — пальчатка, зноў тры — пара. Але за змену трэба зрабіць 340 пар. І на кожнай пальчатцы малюнак ажурна павінен быць паўтораны абсалютна дакладна.

Цяпер, набыўшы майстэрства і вопыт, Галіна Скок можа сказаць: «Работа простая і лёгкая». А калі тры гады назад, пасля заканчэння школы, дзяўчына прыйшла на Гродзенскую фабрыку пальчатачных вырабаў, гэта работа была для яе нялёгкай і няпростай. Але гэта было так даўно: тры гады ў няпоўных дваццаць — вялікі тэрмін.

Чаму менавіта гэтая дзяўчына з усяго саставу ансамбля «Раніца» Гродзенскага палаца тэкстыльшчыкаў прыцягнула маю ўвагу? Вядома, таму, што кіраўнік калектыву Яўген Штоп назваў яе ў ліку «старэйшых» артыстаў. І таму, што Аляксандр Шобат, начальнік цэха, дзе працуе Галя, на маё пытанне аб рабоце маладой швачкі адказаў: «Як па знешнасці, так і па рабоце — лепшая». А калі зусім шчыра: мне

спадабалася яе прозвішча — Скок. Напэўна, нехта з яе далёкіх продкаў вельмі ўдала скакаў на вясковых вечарынах, магчыма, і на тых самых, дзе нарадзіліся старыя беларускія танцы, што ляглі зараз у аснову рэпертуару ансамбля.

Даючы ацэнку нядаўна праішоўшаму II Рэспубліканскаму конкурсу народных ансамбляў танца і народных ансамбляў песні і танца прафсаюзаў Беларусі, дзе «Раніца» заняла другое месца, заслужаны дзеяч культуры, балетмайстар С. Грабеншчыкаў адзначыў: «Асабліва парадаваў гледачоў ансамбль танца «Раніца», які выступіў з праграмай беларускіх народна-сцэнічных танцаў. Гэты калектыў ашчадна ставіцца да свайго мясцовага фальклору і дае яму новае жыццё ў выглядзе сцэнічных твораў».

Ансамбль танца пры палацы гродзенскіх тэкстыльшчыкаў існуе ўжо 16 год. У 1967 годзе ў калектыў прыйшоў таленавіты харэограф Яўген Штоп. У мінулым артыст Беларускага дзяржаўнага ансамбля танца, ён быў не толькі добрым балетмайстрам, але і выдатным выхавцелем.

Галя Скок ніколі не забудзе сваё першае выступленне, калі Яўген Аляксандравіч, пасля года заняткаў у студыі (а прыйшла яна ў ансамбль, калі вучылася ў 8 класе), уключыў яе, нарэшце, у асноўны састаў. Яна была занята ў адным тан-

ніца» прадстаўляла свой танцавальны край, каб дзе ні выступіла калектыў, гледачу адразу становілася ясна: мы — з Гродзеншчыны.

Пачалася падрыхтоўка новай праграмы. Я. Штоп шмат ездзіць па вобласці, запісвае

Сваім энтузіязмам малады кіраўнік запаліў танцораў. Калектыў многа працаваў, падрыхтаваў цікавую праграму, з якой шмат выступаў на Гродзеншчыне. У 1969 годзе ансамбль было прысвоена званне народны. Гастрольныя маршруты «Раніцы» палоджыліся. Яна выступае ў суседняй Літве, у Латвіі, едзе ў Маскву, у Польшчу. Прыйшоў поспех.

Але Штоп не адчуваў задавальнення. Як і ў большасці самадзейных калектываў, у рэпертуары «Раніцы» былі танцы беларускія, рускія, іншых народаў краіны. Ансамбль павінен мець «твар».

— Хацелася, — гаворыць Яўген Аляксандравіч, — каб «Ра-

на» прадстаўляла свой танцавальны край, каб дзе ні выступіла калектыў, гледачу адразу становілася ясна: мы — з Гродзеншчыны.

Пачалася падрыхтоўка новай праграмы. Я. Штоп шмат ездзіць па вобласці, запісвае

старадаўні танец на мову сучаснай харэаграфіі — справа складаная. Работа працягвалася месяцамі, а потым у час рэпетыцый зноў уносіліся змяненні, папраўкі. Так нараджалася і «Дабравольская хаханачка», пазначаная ў праграме як сцэнічны варыянт танца, створанага на падставе ўзору, які бытуе ў вёсцы Добрая Воля Свіслацкага раёна.

Вялікую дапамогу гродзенскаму калектыву ў пастаноўцы танцаў аказалі мінскія харэографы Сяргей Грабеншчыкаў і Іван Хвораст. Грабеншчыкаў паставіў у «Раніцы» «Ланскую кадрылю», Хвораст — «Котчыскую кадрылю» і «Таўкачыкі».

«Таўкачыкі» — старажытны танец і належыць да той групы народнай харэаграфіі, якая адлюстроўвае працу беларускага селяніна. Некалі на крупы зерне таўклі ўручную. Праца бы-

З АПОВЕСЦЮ лаўрэата Дзяржаўнай прэміі СССР Васіля Быкава «Сотнікаў» змогуць пазнаёміцца французскія чытачы. Нядаўна яна выйшла ў выдавецтве «Альбін Мішэль».

ВЫДАВЕЦТВА «Советский художник» выпусіла камплект паштовак «Беларуская саломанная цацка. Са збору Рэспубліканскага дома народнай творчасці ў горадзе Мінску».

На паштоўках — дэкаратыўныя фігуркі «Папрадуха», «Музыкант», «Алёнка», «Пейнік» і іншыя работы беларускіх майстрых А. Лось (Мінск), В. Гаўрылюк (Брэст) і Е. Арцеменка (Магілёў). У камплекце ёсць невялікі артыкул, які расказвае аб гэтай галіне народнай творчасці, яе майстрах.

НА ФІЛАЛАГІЧНЫМ фальклорна-адукацыйнага аддзялення адкрыўся новы літаратурны клуб «Савецкая Беларусь». Мэта яго — знаёміць студэнтаў з літаратурай і мастацтвам братняй рэспублікі.

На першыя заняткі прыйшлі не толькі члены клуба. Многіх зацікавіла сустрэча з аўтарам дзвюх кніг, што выйшлі ў Мінску і Варшаве, актыўным удзельнікам падпольнай барацьбы ў гады вайны на тэрыторыі Беларусі і Польшчы, вядомым партызанскім камандзірам В. Цвятковым, які зараз жыве і працуе ў Адэсе.

БАРЫСАЎСКАЯ цэнтральная бібліятэка лічыцца адной з лепшых культурна-асветных устаноў Мінскай вобласці. Парашэннем Міністэрства культуры БССР бібліятэцы прадастаўлена права быць удзельніцай выстаўкі народнай гаспадаркі СССР у Маскве гэтага года.

У ФОНДЫ Літаратурнага музея народнага паэта Беларусі Якуба Коласа паступіла з Інстытута літаратуры імя Тараса Шайчэўкі Акадэміі навук Украінскай ССР фотакопія пісьма беларускага песняра украінскаму музыказнаўцу і фальклорысту М. Палатаю ў сувязі з перакладам апошнім на украінскую мову апавесці Я. Коласа «Дрыгва».

Пісьмо будзе ўключана ў збор твораў Якуба Коласа, які цяпер выдаецца ў 14-ці тамах.

ГАЛЯ З «РАНІЦЫ»

ла цяжкая, і даручалі яе маладым і дужым. Стаміўшыся, яны клалі два таўкачы крыж-накрыж і скакалі праз іх. Потым гэтую «знаходку» перанеслі на вечарынку. Замест таўкачоў, якіх не было пад рукою, бралі рагач і качаргу, і танцор мусіў не зачэпацца за іх. Вядома, у сучасным танцы рагача і качаргі няма, яны імітуюцца на сцэне двума доўгімі шастамі. А танцоры, падзеленыя на дзве групы, нібы спаборнічаюць у спрыце і майстэрстве.

І. Хвораст, які працаваў з «Раніцай», высока ацэньвае магчымасці калектыву: «Штоп выбраў правільны шлях, ствараючы рэпертуар ансамбля на фальклорнай глебе. Як пастаюўшчык я буду рады зноў сустрэцца з гэтым выдатным калектывам».

...У цэху звыкла стракачунь швейныя машыны. Пальцы Галі Скок паслухмяна выконваюць знаёмыя рухі. Рымт работы амаль не перанакладжае думкам, якія наплываюць, знікаюць... Сёння вечарам рэпетыцыя. Зноў яна пачуе голас Яўгена Аляксандравіча, будзе пунсова чырванец ад яго строгіх заўваг і радавацца скупа кінутаму: «Добра, Галя». Яна не ўяўляе сябе без ансамбля, які дапамог ёй зразумець, што жыццё немагчыма без працы і творчасці.

Тамара РЭУТОВІЧ.

«Я НЕ ПЕРСТАЮ ЗАХАПЛЯЦА...»

Творчасць беларускага пісьменніка Івана Шамякіна, як ён сам згадвае ў аўтабіяграфіі, пачалася з апавядання пра маладую фельчарыцу, якая ідзе ў непагадзь прымаць роды ў леснічыкі. Прататыпам герайні была каханая дзяўчына. І можа з лёгкай руці той вяскавай анушэркі нарадзіўся пісьменнік, у творчасці якога жаночыя вобразы заўсёды прывабныя, хвалюючыя, праудзівыя. Літаратуразнаўцы і крытыкі яшчэ напішуць грунтоўныя даследаванні пра «шамякінскіх жанчын», а чытачы ўжо сардэчна палюбілі Сашу з «Трывожнага шчасця», Надзею Пятроўну са «Снежных зім», Полю з «Атлантаў і карыятаў»... І гутарка нашага карэспандэнта Валянціны ТРЫГУБОВІЧ з народным пісьменнікам Беларусі Іванам ШАМЯКІНЫМ напярэдадні 8 Сакавіка вялася пераважна на «жаночыя» тэмы.

— Са школьных урокаў рускай літаратуры застаецца ў памяці дыскусія наконт жаночых вобразаў у Талстога і Чарнышэўскага. І ў першай апавесці з Вашай тэатралогіі «Трывожнае шчасце» героі вядуць размову пра Веру Паўлаўну... Скажыце, Іван Пятровіч, як бы вырашылі Вы гэтую спрэчку сёння?

— Ох і пытанне вы прыдумалі! Бачыце, Вера Паўлаўна з рамана Чарнышэўскага «Што рабіць?» вобраз уяўны, вельмі ідэалізаваны, гэта прыгожая схема. А герайні Талстога ўзяты з жыцця, яны шматгранныя ў сваіх праявах, таму ўспрымаюцца чытачамі, як знаёмыя ці незнаёмыя, але цікавыя і прывабныя жанчыны. Сваіх герайні я сустракаю на вуліцах і ў тэатрах, на пасяджэннях і сяброўскіх сустрэчах, у Мінску і палескіх вёсках. І яны такія розныя, мае сучасніцы! Яны авалодалі ледзь не ўсімі існуючымі на свеце прафесіямі, у імкненні да ведаў аперэдажаюць нас, мужчын, а сваю дабрату і любоў па-ранейшаму бескарэсліва і шчодро аддаюць дзецям... і мужам. Жыццё не любіць схем, яно заўсёды перарастае іх, і павароты робіць часам у самых нечаканых месцах.

— Пасля некалькіх твораў пра сучаснасць Вы зноў вярнуліся да ваеннай тэмы. І ў цэнтры апавесці «Шлюбная ноч» вобраз партызанскай сувязной, такой самаадданай у барацьбе і ў каханні...

— Я адчуваю сваю віну перад жанчынамі Вялікай Айчыннай вайны. Хаця пра тыя гады напісана шмат, усе пакуты і

цяжкасці, што леглі на кволяя плечы жанчын у тыле, на франтах і часова акупіраванай тэрыторыі, засталіся амаль некрунутым пластом. Яго балюча і няпроста ўзнямаць.

Прайшло трыццаць год, а я і цяпер помню, як дзяўчаты, што служылі побач з намі пад Мурманскам, насілі на абледзянелы ўзгорак скрынкі са снарадамі да зенітак. Ад таго цяжару нават у нас спіны становіліся суцэльным сіняком, яны ж памяншалі сваю ношу ўсяго на адзін снарад. А якую мужнасць трэба было мець тым, хто сядзеў на пастах паветранага назірання за 20—30 кіламетраў ад агульных пазіцый, каб у час паведамліць аб набліжэнні варожых самалётаў! Калі на адзін такі пост натрапілі фінскія лыжнікі, дзяўчаты прынялі бой...

— У апавесці «Агонь і снег» гэта робяць Шапятавіч і трое яго байцоў...

— На вайне трагізму было больш. Вось вы згадалі пра партызанскую сувязную са «Шлюбнай ночы». Яе лёс шмат цяжэй, чым лёс любога байца ў атрадзе. Бяззбройна, з нейкай піпавай даведкай, добра яшчэ, калі без кампраметуючых матэрыялаў. А як з данясеннем ці лістоўкамі? І ніхто ў гэтай справе не мог замяніць жанчын. Без іх самаахвярнасці, здагадлівасці, хітрасці, умання не губляцца ў любых сітуацыях немагчымым было б падполле. Я вась пачаў апавесць пра камароўскую мяшчанку, гандлярку. Далучыўшыся да ўсенароднай барацьбы, яна расце як асоба, сацыяльна і палітычна актыўная.

— Вашы герайні — абзугленыя вобразы?

— Даволі часта яны маюць рэальных прататыпаў. Мая грамадская дзейнасць — Старшыні Вярхоўнага Савета БССР, першага намесніка старшыні Саюза пісьменнікаў Беларусі — прымушае мяне нярэдка выслухоўваць чалавечыя сповядзі, унікаць у жыццёвыя канфлікты. Мне шмат пішуць. І, звычайна, выказаўшы свае думкі наконт таго ці іншага твора, персанажа, чытач і пра сябе не змоўчыць.

— Мне вельмі падабаецца Міхаліна з апавесці «Ах, Міхаліна, Міхаліна...» Як яна «прышла» да Вас?

— Падабаецца Вам Міхаліна? Крытыкі яе зусім абмінулі. Гадоў дзевяць назад я, дэ-

путат, атрымаў пісьмо ад сельскай настаўніцы з Палесся. Яе звольнілі з работы, бо яна пакахала завуча, жанатага чалавека. Давялося змагацца за яе правы. Жанчыну аднавілі на рабоце. А само каханне... Яно прыносіць не толькі шчасце, але і пакуты. Старонні чалавек умешвацца тут не павінен. Раўнадушным я застацца не мог, таму напісаў апавесць пра вечную нечаканасць і цуд — пра каханне.

— Іван Пятровіч, чаму жанчыны ў Вашых творах найбольш поўна заўсёды раскрываюцца ў дамашніх, сямейных абставінах?

— Бо ў рэальным жыцці сацыяльная роля жанчыны — маці нічым не можа быць заменена. Спадзяюся, што неўзабаве прыйдзе той час, калі ўсе гады, затрачаныя на выхаванне дзяцей, будуць залічваюцца жанчыне ў працоўны стаж. Увогуле праблема гэтая вельмі складаная. Хаця многа ў нас робіцца, каб палегчыць хатнія клопаты кожнай гаспадыні, стварыць спрыяльныя ўмовы на рабочым месцы, многае пакуль залежыць ад энтузіязму самой жанчыны, якая імкнецца спалучыць вучобу, службовы рост, выхаванне дзяцей, заняты спортам ці самадзейнасцю... Вытрымліваюць ледзь не касмічныя перагрузкі і ўмудраюцца пры гэтым быць прывабнымі, даціпнымі, з густам апраунутымі і прычасанымі. Я не перастаю захапляцца імі!

— А як да гэтага адносяцца жонка і дачкі?

— Спагадліва. Яны мае першыя дарадчыкі і крытыкі. Увогуле, дачкі перанялі мае філалагічныя схільнасці. Тацяна — спецыяліст па беларускай літаратуры, будзе ў сакавіку абараняць кандыдацкую дысертацыю. Ліна выкладае французскую мову, Алеська пакуль вучыцца ў 7 класе. А сын стаў геалагам — новая і перспектыўная ў Беларусі прафесія.

— Іван Пятровіч, можа, я пра што не папытала, а Вам бы хацелася сказаць...

— У 1969 годзе я быў у Бельгіі, і землякі наладзілі нам у Шарлеруа цёплы прыём. Мне было цікава і прыемна пагутарыць там са сваімі чытачамі. Асабліва запомніліся выказванні, разважанні Марыі Гарох-Ганьы. Карыстаючыся выпадкам, я хачу перадаць ёй ўсім зямлячкам, якіх лёс закінуў на чужыну, свае шчырыя віншаванні са святам 8 Сакавіка і найлепшыя пажаданні.

БЫЦЦАМ АГЕНЬЧЫКІ ШЧАСЦЯ...

Выстаўку выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва ўмелцаў Мінскай вобласці, якая экспанавалася ў Гандлёвай палатцы БССР, штотдзень наведвала больш як 400 чалавек. Пенсіянеры, школьнікі, рабочыя... Яны спыняліся перад экспанатамі, уважліва і з цікавасцю разглядалі іх, прад'яўляючы да работ высокія запатрабаванні. Іх думкі, заўвагі засталіся ў кнізе водгукаў. Калі знаёмішыся з імі, разумееш, што падобныя выстаўкі патрэбны тым, хто паказвае свае работы, і тым, хто прыходзіць глядзець на іх. У кожны твор укладзены праца, талент, фантазія, і вось ужо карціна, драўляная фігурка, тканая ручнік, гліняная ваза радуецца вока, прымушаюць любавачца імі, абуджаюць думкі і пачуцці.

Пяцікласніц Грышыну Галю і Рубцову Валю ўразіла карціна Ф. Дашко «Макі». «На цёмным фоне чырвоныя макі быццам агеньчыкі шчасця на ўсёй зямлі», — трохі наіўна, па-дзіцячаму непасрэдна запісалі дзяўчынкі.

Пабываў тут і вядомы беларускі пісьменнік Станіслаў Шушкевіч: «Выстаўка самадзейных мастакоў Міншчыны мае многа цікавых рэчаў. Многа захапляючага ў апрацоўках самаходнай скульптуры Яўсеевай. Заслужваюць увагі работы народнага скульптара Альшэўскага, карціны «Жыво», «Родны край» і іншыя. Дзякуй за паказ».

На выстаўцы экспанаваліся больш як 500 работ. Жывапісныя творы ў дзень адкрыцця прадстаўляў гледачам заслужаны дзеяч мастацтва БССР выкладчык тэатральна-мастацкага інстытута П. Крохалеў. Ён адзначаў, што заўсёды з вялікай цікавасцю і ўвагай ставіцца да карцін самадзейных аўтараў. «Гэта людзі,

якія ніколі не вучыліся маляваць. Іх работы каштоўныя тым, што яны свежыя і празрыстыя, як вада лясной крынічкі. Мастакі кладуць на свае палотны чыстыя фарбы, бо часам нават не ведаюць пра законы мастацкага спалучэння колераў. У іх работах ёсць непасрэднасць, умельства ад прыроды».

Менавіта такія, яркія, прасякнутыя цяплом і сонцам работы служачага з Маладзечна М. Шчэпакава, А. Гаміна з Крупак, партрэты нашых сучаснікаў, людзей працы, напісаныя пенсіянерам з Клецкага раёна К. Кізіевым.

Ілюстрацыі да народных казак «Калабок», «Рэпка», «Курчак раба», выкананыя ўмелцам са Старых Дарог М. Лізурам, на выстаўцы экспануюцца ўпершыню. Ім жа выкананы і драўляныя кампазіцыі «Песняры», «Вакальны ансамбль», «І было ў цара тры сыны»...

Як заўсёды, радуецца вока і беларускія поспілі, ручнікі, паясы. Нашы ткачыхі не паскупіліся на фарбы і ўзоры.

Прадстаўлена на выстаўцы і драўляная скульптура, і кераміка, чаканка па металу і інкрустацыя па дрэву. Ёсць на што паглядзець, ёсць ад чаго прыйсці ў захапленне.

Д. БАБАК.

НА ЗДЫМКАХ: экспанаты выстаўкі.

ГЭТА БЫЛО Ў БРЭСЦЕ

[Заканчэнне. Пачатак на 5-й стар.]

жая жанчына, зусім яшчэ нядаўна была работніцай падмаскоўнага горада Кліна. У адно імгненне рухнула шчасце мірнага жыцця.

Некалькі дзён яны хаваліся ў падвале разам з іншымі жанчынамі і дзецьмі. Сюды прыносілі параненых. Скончыліся перавязачныя пакеты, і жанчыны пусцілі на бінты сваю бялізну. Мучыла страшэнная смага. Колькі салдат ужо заплацілі жыццём за кацялок вады для дзяцей і раненых? Яна таксама пайшла па ваду да Мухаўца. Кулі світалі над галавою, але яна паўзла, прыціскаючыся да зямлі, зачарпнула вады ў кацялок і вярталася назад.

«...І раптам я бачу: ляжыць паранены салдат. Ён пазнаў мяне, паклікаў: — Нікіціна, Нікіціна! Вады!»

Я працягнула яму кацялок, але не стрымалася, сказала:

— Толькі не ўсё! Там дзеці, і таксама раненыя...

І ніколі не забуду я гэтай мінуты, ніколі... Ён прыклаў да вуснаў кацялок і тут жа вярнуў яго мне: — Нясі дзецям!

— Я зараз, я вярнуся па цябе, ты пачакай крыху, чухеш? — сказала я салдату.

Ён толькі моўчкі апусціў павекі.

— І вы вярнуліся?

— Не... Праз некалькі мінут на тым месцы ўзвіўся чорны слуп дыму. Зноў пачаўся артылерыйскі абстрэл.

...Яе цяпер называюць вэтэранам, абаронцай Брэсцкай крэпасці. Яе запрашаюць на сустрэчы з піянерамі, з воінамі, яна сябар музея абароны крэпасці. Высокая, спакойная, гордая. У тыя дні Насці Нікіцінай давялося браць у рукі аўтамат і станавіцца побач з салдатамі, якія абаранялі ўваход у падвал, дзе былі жанчыны і дзеці. Потым яна стала партызанкай, хадзіла ў разведку, вытрымала не адзін бой, не адну блакаду разам са сваімі маленькімі дзецьмі. Цяпер яна працуе

у лабараторыі дываногага камбіната і шмат гадоў запар яе выбіраюць намеснікам старшыні фабрычнага камітэта прадпрыемства.

Але вось яна працягвае свой расказ:

— Надышоў дзень, і камандаванне, якое ўзначальвала абарону крэпасці, загадала жанчынам узяць дзяцей і пакінуць крэпасць. Мы пратэставалі, але загад быў няўмоўны.

І мы пайшлі. На руках у мяне Ніначка, за спадніцу ўчапіўся Славік. Толькі дайшлі да моста, як раптам раздаўся крык: «Кладзіся!» Мы кінуліся на зямлю. На мосце стаялі варожыя гарматы. Мінута зацішша скончылася. Зараз яны зноў падрыхтаваліся паліць па крэпасці. Радаўся залп. Проста над намі, над нашымі галавамі.

Калі я зноў паднялася і падняла дзяцей і ўзяла Ніначку на рукі, галоўка маёй дзяўчынкі была сівая... Дзяўчынцы было толькі тры гады.

Алена УЛАДЗІМІРАВА.

БУДНІ ВОЛЬГІ КОРБУТ

ТРЫ ГАДЫ назад, калі ў алімпійскім Мюнхене гримелі спартыўныя баталіі, тэлебачанне пазнаёміла мільёны людзей у розных краінах зямлі з беларускай дзяўчынкай Вольгай Корбут. Яе радасці і няўдачы, яе непрыкрытая шчырасць былі зразумелы кожнаму. За гэта і палюбілі Вольгу ўсюды.

Цяпер Вольга вырасла. Яе славутыя касічкі, аб якіх нават склаў вершы вядомы савецкі паэт Роберт Раждзественскі, замяніла сучасная прычоска. Але гэта толькі знешняя прыкмета. Важней, што многае змянілася ў самім яе жыцці.

Як і ў мільёнаў людзей, кожны дзень Вольгі Корбут пачынаецца з зарадкі. Але зарадка гэта — не проста комплекс практыкаванняў, мэта якіх узварухнуць чалавека пасля сну, дапамагчы яму набыць добры настрой і працаздольнасць. Па сутнасці гэта ранішняе трэніроўка, адзін з раздзелаў праграмы фізічнай падрыхтоўкі гімнасткі. У яе ўваходзяць спецыяльныя практыкаванні для развіцця гібкасці, спрыту, сілы.

Пасля лёгкага сьнедання (а алімпійская чэмпіёнка, як і любая гімнастка, абавязана вельмі ўважліва сачыць за сваёй вагой) Вольга накіроўваецца на заняткі. Яна вучыцца на трэцім курсе гістарычнага факультэта педагагічнага інстытута ў сваім родным Гродна.

З вялікай цікавасцю вывучае гісторыю Беларусі і Савецкага Саюза, хвалююць яе і праблемы антычнай гісторыі — бо іменна ў старажытнай Грэцыі зарадзіліся алімпійскія гульні, якія з'явіліся нібыта правобразам буйнейшых спартыўных спаборніцтваў сучаснасці.

Верагодна, экзамены і залікі не выклікалі б у Вольгі сур'езных цяжкасцей — дзяўчына яна здольная. Складанасці ўзнікаюць з-за таго, што ёй часта даводзіцца пакідаць горад. Удзел у спаборніцтвах, паездкі па краіне і за граніцу з паказальнымі выступленнямі займаюць нямала часу. Вось і нядаўна Вольга адкрыла для сябе «зялёны кантынент» — Аўстралію, пабывала ў Новай Зеландыі. Як і ўсюды, прымалі яе там вельмі цёпла. Гэта, вядома, было прыемна, але Вольгу ўвесь час трывожыла думка — а ці не адстане яна ў вучобе? У інстытуце ёй ахвотна ідуць на сустрэчу — дазваляюць здаваць экзамены і залікі датэрмінова, а ў выключных выпадках — і пасля экзаменацыйнай сесіі. Але Вольга стараецца як мага менш карыстацца гэтымі невялікімі прывілеямі. Таму на лекцыях яна ўважліва, а яе пастаяннымі спадарожнікамі ў паездках з'яўляюцца падручнікі.

Пасля заняткаў у інстытуце Вольга стараецца выкраіць час, каб пабываць у бацькоў. У яе цяпер асобная кватэра, так што ў мамы яна бывае «ў гасцях».

Алімпійскую чэмпіёнку Вольгу КОРБУТ фотакарэспандэнт Уладзімір МЯЖЭВІЧ здымаў у яе родным Гродна: з Рэнальдам КНЫШАМ на трэніроўцы, на лекцыі ў інстытуце, з маці.

Вольга вельмі любіць няньчыцца з маленькай пляменніцай, якая літаральна завалена цацкамі з усіх краін свету — падарункамі «цеці Волі». Яна заўсёды гатова дапамагчы маці па гаспадарцы, а калі тая свабодная, проста пагутарыць аб тым, аб сім.

Самая цяжкая частка дня — асноўная трэніроўка, якая працягваецца дзве з палавінай — тры гадзіны. Трэнер Вольгі — Рэнальд Кныш — чалавек патрабавальны і надзвычай вынаходлівы. Ён стварыў цэлы шэраг гімнастычных элементаў, якія ўпершыню ў свеце былі выкананы Вольгай Корбут. Любоў другой гімнастцы такой праграмы хапіла б на некалькі гадоў. Але Кныш — прыхільнік прагрэсу і лічыць, што сапраўдная чэмпіёнка кожны год павінна паказваць нешта новае. У мінулым годзе Вольга на першынстве Савецкага Саюза выканала зусім небывалы апорны скачок. Цяпер яна развучае унікальны элемент на брусах — свайго роду лапаўненне да слаўтай «пяці Корбут». Магчыма, ён будзе паказаны ў маі на чэмпіянаце Еўропы ў Нарвегіі.

Работа нялёгкая, забірае шмат часу і сіл. Бывае, падступае стомленасць, надзіць апатыя. Але Вольга — аднадумца свайго трэнера.

Вечарамі ў Вольгі шмат спраў. Часта яе запрашаюць у школы, у інстытуты, на заводы, каб яна расказала людзям аб сваіх падарожжах, выступленнях, сустрэчах. Вольга ніколі не адмаўляецца. Яна бачыць у гэтым свой грамадскі абавязак. Акрамя таго, у яе велізарная карэспандэнцыя. Письмы ёй ідуць з усіх куткоў зямлі. Больш за ўсё са Злучаных Штатаў, дзе існуе некалькі «клубаў Вольгі Корбут». Адказаць на кожнае ёй дапамагаюць сяброўкі па інстытуту — добраахвотныя сакратары Вольгі.

Калі застаецца час, Вольга слухае музыку, якую вельмі любіць, або рукадзельнічае.

Гэта будні Вольгі Корбут. Але за імі ідуць святы — выступленні, спаборніцтвы, перамогі. І зноў тысячы людзей апладыруюць маленькай сціплай дзяўчынкай з беларускага горада Гродна.

Міхаіл СУПАНЕУ.

У цуда прыроды—зросшыся дуба і сасны, што стаяць ля дарогай за сем кіламетраў ад Нясвіжа,—знайшліся блізнякі. У Магілёўскай вобласці, у вярхоўі ракі Тошчыцы, выяўлены два магчымых дрэвы, якія растуць з аднаго караня. Лясныя волаты старэйшыя за нясвіжскія: дубу 150 гадоў, сасне—80.

Зараз у спісу рэдкіх і ахоўваемых дрэў толькі адных дубоў—54, шасць магчымых прыгажуню ўжо размянялі пятае стагоддзе. А іх «патрыярху», які расце ў Брэсцкай вобласці, 800 гадоў. Ёсць тут і тры дрэвы, вядомыя тым, што яны падабаліся палкаводцу А. Сувораву, паэту А. Міцкевічу, кі-

раўніку паўстанцаў Т. Касцюшку, якія, паводле паданняў, адпачывалі ў іх засені.

Кожны такі унікум знаходзіцца пад пільным «урачэбным» кантролем. Штогод у лясніцтвах даследуюць глебу, кляпоцяцца аб здароўі доўгажыхароў.

Л. ЛАМСАДЗЕ.

ПОМНІК МАЦІ

З пяцёрых сыноў Настасі Фамінічы Купрыянавай чатыры загінулі ў час вайны. Аднаму з іх, Пятру, пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

У хуткім часе на радзіме маці-патрыёткі будзе ўстаноўлены помнік. На ўсходняй горада Жодзіна ўзнімуцца велічныя фігуры яе сыноў, сцяжынка з чырвонага мармуру павядзе іх да бацькоўскага парога, на якім узвышаецца постаць маці.

СНЕЖНЫ ФЕСТИВАЛЬ

Два дні ў Віцебску праходзіла свята зімы — «Снежны фестываль». У парку культуры і адпачынку «Мазурна» вырас казачны гарадок. «Сняжынкі»-забавніцы вадзілі карагоды, самадзейныя артысты спявалі песні, частушкі. Наладжваліся спартыўныя гульні, спаборніцтвы, конкурсы на лепшы фестывальны касцюм, катанне на тройках, санных паяздах.

Акрамя гараджан, на свяце былі земляробы Віцебскага раёна.

ГУМАР

— Куды вы так спяшаецеся?
— Дадому. Купіў жонцы сумку.
— Дык чаму такая спешка?
— Баюся, што выйдзе з моды.

— Не палохайся, даражэнная, гэта мой Толя пяча святочны пірог...

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-02-80, 33-03-15, 33-01-97,
33-15-15.

Ордена Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 381.

ДА
ДУБА
ПЕРАБРАЛАСЯ